



EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 18.5.2011
KOM(2011) 275 v konečném znění
2011/0129 (COD)

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu

{KOM(2011) 274}
{KOM(2011) 276}
{SEK(2011) 580}
{SEK(2011) 581}

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. SOUVISLOSTI NÁVRHU

Tento návrh je součástí souboru právních předpisů, jehož cílem je posílit práva obětí v EU a jenž rovněž zahrnuje následující dvě další části: sdělení o posílení práv obětí v EU a návrh nařízení o vzájemném uznávání ochranných opatření v občanských věcech.

Evropská komise označila za svou strategickou prioritu¹ ochranu obětí trestných činů a zavedení minimálních pravidel na základě Stockholmského programu a akčního plánu na jeho provádění². V těchto dokumentech se oběti dostávají do popředí plánů EU a je v nich pevně zakotvena potřeba a záměr vytvořit integrovaný a koordinovaný přístup k obětem v souladu se závěry Rady ve složení pro SVV z října 2009³.

Evropská unie si stanovila cíl udržet a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, jehož základním kamenem je zásada vzájemného uznávání rozsudků a jiných rozhodnutí soudních orgánů v občanských a trestních věcech v Unii. Komise se ve své „zprávě o občanství“ ze dne 27. října 2010⁴ zasazuje za odstranění překážek v uplatňování práv občanů tím, že přikládá větší váhu individuálním právům zaručeným na úrovni EU. Posílení práv obětí, společně s posílením procedurálních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení tomuto přístupu odpovídá.

Evropská unie se již zabývala právy obětí v trestním řízení, a to v rámcovém rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení. I když v této oblasti došlo ke zlepšení, cíle rámcového rozhodnutí Rady nebyly v plné míře splněny.

Také Evropský parlament vyzval Radu k přijetí komplexního právního rámce, který by obětem trestného činu nabízel nejširší ochranu⁵. Parlament ve svém usnesení ze dne 26. listopadu 2009⁶ o odstranění násilí páchaného na ženách vyzval členské státy, aby zlepšily své vnitrostátní právní předpisy a politiky zaměřené proti všem formám násilí na ženách a aby zahájily kroky k boji proti příčinám násilí páchaného na ženách, zejména prostřednictvím preventivních akcí, a vyzval Unii, aby zaručila právo na pomoc a podporu všem obětem násilí. V prohlášení 19 přiloženému k protokolům ke Smlouvě o fungování Evropské unie jsou členské státy také vyzývány k tomu, aby přijaly veškerá nezbytná opatření pro předcházení domácímu násilí a jeho trestání, jakož i pro podporu a ochranu jeho obětí.

Justiční spolupráce v trestních věcech v Unii vychází ze zásady vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí. Vzájemné uznávání může účinně fungovat pouze v prostředí vzájemné důvěry, kde nejen soudní orgány ale i ostatní orgány činné v trestním řízení a další, kteří na něm mají legitimní zájem, důvěřují v adekvátnost pravidel každého z členských států

¹ KOM(2010) 623.

² Úř. věst. C 115, 4.5.2010, s. 1, KOM(2010) 171.

³ 2969. zasedání Rady ve složení pro spravedlnost a vnitřní věci; 23.10.2009, 14936/09 (tisk. zpráva 306).

⁴ Zpráva o občanství EU za rok 2010 – Odstranit překážky pro výkon práv občanů EU – KOM(2010) 603.

⁵ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. května 2009 o rozvoji prostoru trestního soudnictví v Evropské unii (INI/2009/2012).

⁶ P5_TA(2009)0098.

a v jejich správné uplatňování. Pokud oběti trestného činu nebudou podléhat stejným minimálním pravidlům v celé EU, může se tato důvěra oslabit kvůli obavám ohledně zacházení s oběťmi nebo v důsledku rozdílů v procesních pravidlech.

Společná minimální pravidla by tedy měla vést k posílení důvěry v systémy trestního soudnictví všech členských států, což by mělo vést k účinnější justiční spolupráci v atmosféře vzájemné důvěry, jakož i k podpoře kultury základních práv v Evropské unii. Protože by se tato společná minimální pravidla měla vztahovat na všechny oběti trestného činu, měla by rovněž přispět k omezení překážek ve volném pohybu občanů.

Soulad s ostatními politikami a cíli Unie

Cílem tohoto návrhu je zajistit, aby byly respektovány a uspokojovány nejrůznější potřeby obětí trestného činu, které souvisejí s mnoha politikami EU. Ochrana práv obětí je zejména nezbytnou součástí řady politik EU a/nebo nástrojů týkajících se obchodování s lidmi, pohlavního zneužívání a pohlavního vykořisťování dětí, násilí páchaného na ženách, terorismu, organizované trestné činnosti a vymahatelnosti přestupků spáchaných v silničním provozu.

Tento návrh bude vycházet ze stávajících nástrojů a bude je doplňovat, a to zejména směrnicí Rady 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí⁷, směrnicí Rady o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii⁸, která je v současné době projednávána, nebo rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV o boji proti terorismu⁹ ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2008/919/SVV ze dne 28. listopadu 2008¹⁰. Zavedou se jím minimální pravidla týkající se práv obětí, které zlepší obecné prostředí pro ochranu obětí v právních předpisech a politice EU. I když se zvláštními potřebami některých skupin obětí zabývají konkrétní nástroje týkající se např. teroristických činů, obchodování s lidmi a pohlavního zneužívání a pohlavního vykořisťování dětí a dětské pornografie, tento návrh stanoví horizontální rámec pro uspokojování potřeb všech obětí trestného činu bez ohledu na okolnosti nebo místo jeho spáchání. Ustanovení tohoto návrhu jsou v souladu s přístupem ve výše uvedených politických oblastech.

Tato směrnice nemá vliv na ustanovení obsažená v jiných aktech EU, které se cíleněji zabývají konkrétními potřebami mimořádně zranitelných obětí. Zejména dospělé oběti obchodování s lidmi využívají opatření stanovená ve směrnici Rady 2011/36/EU, která odpovídají opatřením uvedeným v článku 12, čl. 20 písm. b) a čl. 21 odst. 3 písm. a), c) a d) této směrnice. Dětské oběti obchodování s lidmi využívají opatření stanovená ve směrnici Rady 2011/36/EU, která odpovídají opatřením uvedeným v článku 12, 20, čl. 21 odst. 2 písm. a), b) a c), čl. 21 odst. 3 a článku 22 této směrnice. Dětské oběti pohlavního zneužívání, pohlavního vykořisťování a dětské pornografie využívají opatření stanovená ve směrnici Rady [...]/[...]/EU [o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii], která odpovídají opatřením uvedeným v článku 12, 20, čl. 21 odst. 2 písm. a), b) a c), čl. 21 odst. 3 a článku 22 této směrnice.

Oběti terorismu budou moci využívat lepších mechanismů pro zjišťování jejich potřeb, budou lépe informovány o průběhu řízení a bude jim během řízení poskytována vhodná ochrana.

⁷ Úř. věst. L 101, s. 1.

⁸ Úř. věst. L [...].

⁹ OJ L164, 22.6.2002, p. 3.

¹⁰ Úř. věst. L 330, 9.12.2008, s. 21–23.

Podobně v případě obětí dopravních nehod a přestupků, i když se toto opatření nezabývá podrobně všemi těmito potřebami obětí, pomůže lepší informovanost a zlepšené kulturní postoje právníků spolu s příslušným posouzením uspokojit jejich potřeby, zejména pokud jde o zacházení s nimi před objasněním konkrétního trestného činu.

Navíc se v souladu s přístupem platným u obětí obchodování s lidmi a pohlavního zneužívání a pohlavního vykořisťování dětí a dětské pornografie bude návrh konsistentně zabývat řešením zvláštních potřeb zranitelných obětí.

Do budoucnosti se předpokládají opatření týkající se konkrétních kategorií obětí, jako např. obětí terorismu a organizované trestné činnosti. Především je třeba analyzovat stávající nedostatky v ochraně obětí terorismu, aby se zlepšila jejich situace v Evropě.

Platné předpisy vztahující se na oblast návrhu

- Obchodování s lidmi, kde již byla ochrana práv obětí zavedena směrnicí Rady 2011/36/EU, včetně zvláštního zaměření na děti, které jsou obchodováním mimořádně ohroženy¹¹,
- pohlavní zneužívání, pohlavní vykořisťování dětí a dětská pornografie, kde se návrh nové směrnice zabývá zvláštními potřebami dětských obětí těchto trestných činů¹²,
- agenda EU v oblasti práv dítěte, která stanoví klíčový cíl lépe zohledňovat zájmy dětí v justičních systémech. Měly by se omezit negativní zkušenosti dětských obětí zapojených do trestních řízení a dětským obětem by měla být dána příležitost aktivně se účastnit trestního řízení¹³,
- směrnice Rady 2004/80/ES o odškodňování obětí trestných činů, jejímž cílem je usnadnit přístup k odškodňování v přeshraničních situacích¹⁴,
- boj proti násilí páchanému na ženách je strategickou prioritou Strategie pro rovnost žen a mužů pro období 2010–2015 a centrem pozornosti programu Daphne III¹⁵,
- ochrana práv obětí terorismu¹⁶.

2. VÝSLEDKY KONZULTACÍ ZÚČASTNĚNÝCH STRAN A POSOUZENÍ DOPADŮ

Byly dodrženy předpisy Komise týkající se konzultací. Podrobných diskuzí o legislativních plánech, které byly součástí přípravy hodnocení dopadů, jež tvoří součást tohoto návrhu, se účastnili odborníci z různých oblastí včetně vládních orgánů, donucovacích orgánů, nevládních organizací, mezinárodních organizací a univerzit.

Komise nechala vypracovat externími dodavateli studii, o kterou se může opřít při vypracovávání posouzení dopadů, a druhou studii, která prověřila alternativy související s konkrétním cílem zajistit, aby nebyla zmarněna ochrana vyplývající z ochranného příkazu, pokud bude dotyčná osoba cestovat do jiného členského státu nebo se do něj přestěhuje¹⁷. Také byly použity výsledky dvou průzkumů: v externí studii bylo konzultováno 384 zástupců

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV.

¹² Návrh směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2004/68/SVV.

¹³ Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Agenda EU v oblasti práv dítěte, KOM(2011) 60, 15.2.2011.

¹⁴ Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů (Úř. věst. L 261, 6.8.2004, s. 15).

¹⁵ Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie pro rovnost žen a mužů (2010–2015) – KOM(2010) 491.

¹⁶ Rámcové rozhodnutí 2002/475/JVV ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2008/919/IIA ze dne 28. listopadu 2008 (Úř. věst. L 330, 9.12.2008, s. 21–23).

¹⁷ Hess Burkhard, „Studie proveditelnosti: Evropský ochranný příkaz a evropské právo civilního procesu“, brzy dostupná na internetových stránkách. http://ec.europa.eu/justice/index_en.htm.

vlád a nevládních sektorů (vrátilo se 119 odpovědí) a u projektu Oběti v Evropě ¹⁸ bylo doručeno 97 odpovědí na dotazník týkající se provádění do právního řádu a 218 odpovědí na dotazník týkající se organizačních záležitostí.

Při přípravě posouzení dopadů Komise uspořádala veřejnou konzultaci otevřenou celé veřejnosti, stejně jako nevládním a vládním organizacím, během které se snažila zjistit jejich názory na to, jaká opatření by EU měla učinit pro zlepšení situace obětí trestného činu. Komisi bylo do konce lhůty k zaslání připomínek doručeno 77 odpovědí.

Ve dnech 18.–19. února 2010 se konalo setkání odborníků z akademické obce, nevládních organizací a členských států. Na toto setkání navazovalo další Justiční fórum konané dne 14. dubna 2010.

Vedle přímé konzultace Komise čerpala z řady studií a publikací¹⁹.

V posouzení dopadů byl vyjádřen závěr, že je nutné nahradit rámcové rozhodnutí z roku 2001 novou směrnicí, která bude obsahovat konkrétní povinnosti související s právy obětí. Po vydání právních předpisů by měla následovat praktická opatření, která by umožnila jejich provedení. Šlo by o první krok v této oblasti, přičemž by následovaly další studie a opatření, zejména v souvislosti s poskytováním náhrad a právní pomoci obětem.

3. PRÁVNÍ PRVKY NÁVRHU

Celá řada ustanovení rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV o postavení obětí v trestním řízení byla zachována ve své původní formě nebo byla pozměněna pouze v míře nezbytné pro zachování jasnosti dokumentu. Např. články 9, 12, 14, 15, 16 a 25 návrhu směrnice odpovídají článkům 3, 6, 9, 11 a 12 rámcového rozhodnutí. Následující poznámky se zaměřují na ty články, kterými se zavádějí do rámcového rozhodnutí podstatné změny.

Článek 2 – Definice

Účelem této směrnice je zajistit, aby byla všem obětem trestného činu v celé EU zaručena stejná minimální pravidla. Tato směrnice obsahuje zejména ustanovení týkající se podpory a ochrany, která má být poskytována rodinným příslušníkům obětí, neboť tyto osoby jsou často trestným činem zasaženy a mohou být samy ohroženy sekundární viktimizací, stejně jako viktimizací nebo zastrahováním ze strany pachatele či spolupachatelů. Všechna ustanovení této směrnice se rovněž vztahují na rodinné příslušníky oběti, jejíž smrt byla způsobena trestným činem, neboť tyto osoby mají zvláštní a legitimní zájmy na řízení, které přesahují zájmy rodinných příslušníků přeživších obětí, a často se na ně pohlíží jako na zástupce oběti.

¹⁸ APAV/Victim Support Europe, projekt „Oběti v Evropě“, 2009 (dále jen „zpráva APAV“).

¹⁹ Viz např. zpráva APAV, Provádění rámcového rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení v členských státech Evropské unie, Lisabon 2009; Bulharské centrum pro studium demokracie, projekt JEDNA: Právní předpisy členských států, vnitrostátní politiky, praxe a metody týkající se obětí trestného činu, Sofie 2009.

Články 3, 4, 5 a 6 – Právo na informace a právo rozumět a právo být chápán

Účelem těchto článků je zajistit, aby měly oběti dostatek informací ve formě, které mohou rozumět, což jim umožní mít úplný přístup ke svým právům a zajistí zacházení s respektem. Tyto informace by měly být dostupné od chvíle, kdy oběť podá trestní oznámení, jakož i pravidelně po celou dobu trestního řízení a v souvislosti s vývojem případu. Oběť by měla být dostatečně podrobně informována, aby mohla činit informovaná rozhodnutí o své účasti v řízení a aby věděla, jak dosáhnout přístupu ke svým právům, zejména při rozhodování, zda požadovat přezkum rozhodnutí o zastavení trestního stíhání.

Z četných důvodů mohou mít oběti potíže s pochopením informací, které jsou jim předkládány standardní písemnou formou. Oběť zejména nemusí rozumět jazyku, ve kterém jsou informace sdělovány, nebo mohou existovat jiné faktory, jako např. věk oběti, její vyspělost, intelektuální a emoční schopnosti, úroveň gramotnosti a jakékoli zdravotní postižení, např. zrakové či sluchové, které mohou oběti stěžovat nebo zcela bránit informace pochopit. Informace by proto měly být ohledem na tyto faktory sdělovány v maximální možné míře v několika formách.

Článek 7 – Právo na přístup ke službám podpory pro oběti

Účelem tohoto článku je zajistit, aby měly oběti přístup ke službám podpory, které poskytují informace a poradenství, emoční a psychologickou podporu a praktickou pomoc, která je často nezbytná, aby se oběti zotavily, a pomůže jim vyrovnat se s důsledky trestného činu a s tlakem trestního řízení.

Podpora by měla být dostupná pokud možno hned od počátku po spáchání trestného činu bez ohledu na to, zda byl oznámen. Tyto služby se mohou ukázat být mimořádně důležité pro rozhodnutí oběti, zda trestný čin oznámí. Oběti mohou rovněž potřebovat podporu jak v průběhu řízení, tak dlouhodobě. Služby podpory mohou poskytovat vládní či nevládní organizace a jejich součástí by neměly být přehnaně složité postupy a formality, které mohou omezovat efektivní přístup k těmto službám. Podpora může být poskytována nejrozličnějšími způsoby, např. formou osobních setkání, telefonicky nebo prostřednictvím jiných telekomunikačních prostředků, aby se maximalizovalo geografické rozšíření a dostupnost služeb. Určité skupiny obětí (včetně obětí sexuálního násilí, trestný činů z nenávisti, jako např. násilí páchané na základě pohlaví a trestné činy spáchané z rasové nesnášenlivosti, a obětí terorismu) často vyžadují služby podpory specialistů vzhledem k zvláštní povaze trestného činu, jehož se stali obětí. Tyto služby by měly být pokud možno k dispozici.

Ačkoli poskytování podpory by nemělo záviset na tom, zda oběť podá trestné oznámení na policii či u jiných příslušných orgánů, tyto orgány mají často nejlepší možnost informovat oběti o možnostech podpory. Členské státy jsou proto vyzývány, aby vytvořily vhodné podmínky pro to, aby mohly být obětem zprostředkovány služby podpory, včetně zajištění splnění požadavků na ochranu údajů.

Článek 8 – Právo obětí na potvrzení jejich oznámení

Účelem tohoto článku je zajistit, aby v případě podání trestního oznámení bylo obětem poskytnuto oficiální potvrzení, na které se mohou v budoucnosti odvolávat v jakékoli komunikaci.

Článek 9 – Právo na slyšení

Účelem tohoto článku je zajistit, aby měla oběť příležitost poskytovat během trestního řízení informace, názory či důkazy na počátku i později. Přesný rozsah tohoto práva je ponechán na vnitrostátní právní úpravě a může obsahovat jen základní právo na sdělení a předkládání důkazů příslušnému orgánu, širší práva, jako např. zohledňování důkazů, právo na přijetí určitého důkazu nebo právo zasahovat v průběhu soudního jednání.

Článek 10 – Práva v případě rozhodnutí o zastavení trestního stíhání

Účelem tohoto článku je umožnit oběti, aby si mohla ověřit, že byly dodrženy zavedené postupy a pravidla a že bylo učiněno správné rozhodnutí o ukončení stíhání konkrétní osoby. Přesné mechanismy přezkumu jsou ponechány na vnitrostátních právních předpisech. Tento přezkum by měla provádět přinejmenším jiná osoba či orgán, než který došel k původnímu rozhodnutí o zastavení trestního stíhání.

Článek 11 – Právo na záruky v souvislosti s mediací a jinými službami restorativní justice

Mezi služby restorativní justice patří řada služeb, které buď souvisejí, předcházejí, trestnímu řízení, jsou s ním souběžné, či po něm následují. Mohou být dostupné u některých druhů trestných činů nebo pouze v souvislosti s dospělými či nezletilými pachateli a řadí se mezi ně např. mediace mezi obětí a pachatelem, konzultace s nejbližší rodinou a projednání za účasti činem dotčeného sociálního společenství (*sentencing circles*).

Účelem tohoto článku je zajistit, aby v případě poskytování těchto služeb byly k dispozici záruky, které zabrání další viktimizaci oběti v důsledku procesu. Tyto služby by měly proto především zohledňovat zájmy a potřeby oběti, nápravu poškození způsobeného obětí a jejímu dalšímu zabránění. Účast oběti by měla být dobrovolná, což také znamená, že si je oběť dostatečně vědoma rizik a výhod v případě informované volby. To také znamená, že by se měly při postoupení případu k restorativnímu řízení nebo při jeho zahájení zohledňovat faktory jako nevyrovnanost sil a věk, vyspělost nebo intelektuální schopnost oběti, které mohou omezovat či snižovat schopnost oběti činit informovanou volbu nebo by mohly ovlivnit pozitivní výsledek pro oběť. Pokud se strany nedohodnou jinak, měla být soukromá řízení obecně důvěrná. Faktory, jako např. vyhrožování v průběhu řízení, mohou být považovány za důvod pro zveřejnění ve veřejném zájmu. V každém případě by jakékoli dohody mezi stranami mělo být dosaženo dobrovolně.

Článek 13 – Právo na náhradu výdajů

Ustanovení tohoto článku odpovídá rámcovému rozhodnutí z roku 2001 tím, že dává obětem, které se účastní trestního řízení, právo na náhradu výdajů. Rovněž stanoví náhradu v případě, že se oběť dostaví k soudnímu jednání, aniž by byla sama účastníkem řízení. Účelem je, aby obětem nebylo vzhledem k jejich finanční situaci bráněno v účasti na soudním jednání a v přístupu k právní ochraně.

Článek 18 – Rozeznání zranitelných obětí

Účelem tohoto článku je, aby bylo s oběťmi zacházeno individuálně a aby byl zaveden konsistentní mechanismus na rozeznání zranitelných obětí, jež mohou vyžadovat v průběhu trestního řízení zvláštní opatření.

Všechny oběti trestného činu jsou zranitelné samy o sobě, a proto vyžadují citlivé a opatrné zacházení. Některé oběti jsou však mimořádně zranitelné vůči další viktimizaci nebo

zastařování ze strany obviněné nebo podezřelé osoby nebo spolupachatelů. Navíc jsou některé oběti mimořádně ohroženy dalším rozrušením či poškozením v důsledku jejich zapojení do trestního řízení předkládáním důkazů nebo jinou formou účasti. Takové oběti vyžadují zvláštní opatření, jejichž cílem je minimalizovat pravděpodobnost vzniku dalších škod.

Tento článek stanoví, že zranitelnost obětí vůči takovému poškození má být určena podle osobní charakteristiky oběti a podle povahy či druhu trestného činu, kterým byly poškozeny. Mimořádně ohrožena je vzhledem ke své osobní charakteristice většina dětí a osob se zdravotním postižením, kteří mohou být jako celek okamžitě označeni jako zranitelní a ve většině případů vyžadují zvláštní opatření. Ve většině případů jsou vůči další viktimizaci v průběhu řízení zranitelné i oběti dalších kategorií trestných činů na základě jejich povahy či druhu, např. oběti sexuálního násilí (včetně vykořisťování) a oběti obchodování s lidmi.

Zároveň tento článek zdůrazňuje, že oběti jsou jednotlivci, kteří na trestný čin reagují různými způsoby, mají různé potřeby a jsou zranitelní v různé míře. Takže oběť může být zranitelná i přesto, že nespadá do konkrétní kategorie zranitelných obětí. Proto musí být zaveden mechanismus individuálního posouzení, aby bylo zajištěno rozeznání zranitelných obětí a jejich řádná ochrana. Tento postoj může být zásadní pro ulehčení zotavení oběti a zajištění správné pomoci a ochrany v průběhu řízení a po jeho skončení. Maximalizuje se tím schopnost zabránit sekundární a opakované viktimizaci a zastařování a umožnit oběti mít účinný přístup k právní ochraně. Tento přístup však musí být uplatňován přiměřeně podle pravděpodobnosti, že bude zahájeno trestní řízení a že oběť bude vyžadovat zvláštní opatření. Pro zjištění míry, v jaké je třeba provést konkrétní individuální posouzení, je mimořádně užitečná závažnost trestného činu a míra zjevného poškození oběti.

Individuálním posouzením by se měly určit potřeby oběti v průběhu řízení a případná nutnost poskytnout oběti služby podpory. Pracovníci veřejných orgánů, kteří se jako první dostanou do kontaktu s obětí při oznámení trestného činu, by měli být proškoleni a měli by mít přístup k vhodným pokynům, nástrojům nebo protokolům, které jim umožní konsistentně posoudit potřeby obětí.

Při individuálním posuzování by se měly zvážit veškeré faktory, které mohou zvýšit pravděpodobnost, že oběť bude v průběhu řízení trpět další viktimizací či zastařováním. Zejména by měly být zohledněny následující činitele: věk, gender a genderová identita, etnická, rasová, náboženská příslušnost, sexuální orientace, zdravotní stav, zdravotní postižení, komunikační obtíže, vztah k podezřelé či obviněné osobě nebo závislost na ní, prožití trestného činu v minulosti a druh nebo povaha trestného činu, jako např. trestný čin z nenávisti, organizovaná trestná činnost nebo terorismus. Při každém posouzení vyžadují mimořádnou pozornost oběti terorismu vzhledem k různé povaze takových činů (terorismus nasměrovaný na skupiny či teroristické činy cílené na jednotlivce).

Článek 19 – Právo na zamezení kontaktu oběti a pachatele

V tomto článku se odráží přístup uvedený v článku 8 rámcového rozhodnutí z roku 2001, jehož cílem je zajistit, příslušné kroky, aby oběť nemusela přijít do kontaktu s obviněnými nebo podezřelými osobami, pokud musí navštívit určité místo v důsledku své účasti na trestním řízení. Toho lze dosáhnout různými prostředky, jako např. zřízením oddělených čekáren a kontrolou příjezdu obětí a obviněných. Pro pracovníky veřejných orgánů může být důležitým zdrojem informací týkajících se způsobů omezení kontaktů také sdílení osvědčených metod a poskytování pokynů.

Článek 20 – Právo obětí na ochranu v průběhu dotazování při vyšetřování trestného činu

Účelem tohoto článku je zabránit sekundární viktimizaci zajištěním, aby oběť mohla vypovídat co nejdříve a aby jednání s úřady bylo co nejsnadnější a aby byl přitom omezen počet těchto kontaktů na nezbytné minimum. Při rozhodování o době výpovědi, jakož i o naléhavosti sběru důkazů, by se mělo přihlížet k potřebám oběti. Oběti mohou být doprovázeny osobou, kterou si samy zvolí. Pouze za výjimečných okolností by měla být tato možnost omezena, a to jen ve vztahu ke konkrétní osobě. Oběti by pak mělo být dovoleno, aby ji doprovázela jiná osoba dle jejího výběru.

Články 21 a 22 – Právo zranitelných obětí, včetně dětí, na ochranu v průběhu trestního řízení

Účelem tohoto článku je zajistit, aby u obětí, jež jsou označeny jako zranitelné vůči další viktimizaci či zastrašování, byla učiněna vhodná opatření s cílem těmto poškozením zamezit. Tato opatření by měla být dostupná po celou dobu trestního řízení, ať již během úvodní fáze vyšetřování či stíhání nebo během samotného soudního jednání. Nezbytná opatření se budou podle fáze řízení lišit.

V průběhu vyšetřování trestného činu je při každé výpovědi oběti potřebná minimální úroveň ochrany. Tyto výsledky by se měly provádět citlivě a příslušní pracovníci by měli být za tímto účelem řádně proškoleni. Prostřednictvím těchto školení by se měli seznámit s vhodnými metodami provádění výpovědí s ohledem na konkrétní situaci oběti, aby bylo minimalizováno její rozrušení a maximalizovala se efektivita sběru velmi kvalitních důkazů. Za tímto účelem může být v závislosti na zranitelnosti oběti nutné, aby oběť mohla vypovídat pouze ve vhodných prostorách. Může jít např. o prostory, které umožňují videozáznam výpovědi, nebo jednoduše prostory, kde je např. nábytek přizpůsobený pro děti či osoby se zdravotním postižením.

Zranitelné oběti může podávání výpovědí velmi rozrušovat, zejména pokud je trestný čin velmi osobní povahy. Může být důležité, aby si osoba vedoucí výpověď získala důvěru, přičemž na její získání je potřebný určitý čas. Z tohoto důvodu tento článek vyžaduje, aby ve většině případů zranitelná oběť mohla vypovídat před stejnou osobou. Výjimky jsou dovoleny z důvodů efektivní administrativy, jako je např. naléhavá nutnost vyslechnout výpověď jiné osoby nebo nedostupnost obvyklého vyslychajícího. Z obdobných důvodů by měly oběti sexuálního násilí vypovídat před osobou stejného genderu.

Během samotného soudního jednání je také při stanovování vhodných ochranných opatření významným faktorem ochrana před zastrašováním bez ohledu na to, zda je záměrné či nikoli. Tímto článkem se za tímto účelem zavádějí minimální opatření a také s cílem minimalizovat rozrušení zejména při poskytování svědectví. Zavádějí se opatření, která mají umožnit oběti vyhnout se osobnímu kontaktu se žalovaným, jakož i opatření pro vyloučení veřejnosti a tisku. Rozhodnutí o přijetí těchto opatření, zejména s cílem zajistit základní práva obviněné nebo podezřelé osoby, jsou ponechána na úvaze soudu. Skutečnost že oběti je dítě, osoba se zdravotním postižením, oběť sexuálního násilí nebo obchodování s lidmi v kombinaci s individuálním posouzením, by měla být jasným ukazatelem potřeby ochranného opatření.

S ohledem na mimořádnou zranitelnost dětí by měla být za běžných okolností dána k dispozici a použita další opatření. Článek 22 stanoví, že je možné z výpovědí pořizovat

videozáznamy a využívat je před soudem a v příslušných případech, kdy dítě nemá svého zástupce, by měl soudní orgán tohoto zástupce jmenovat.

Článek 24 – Školení pracovníků v praxi

Účelem tohoto článku je zavést povinnost proškolení pracovníků veřejných orgánů, kteří přicházejí do kontaktu s oběťmi. Úroveň, druh a frekvence školení, včetně potřeby specializovaného školení, by se měly určovat v souladu s rozsahem a povahou kontaktů těchto pracovníků s oběťmi, a to i v případě, že jsou v kontaktu se zvláštními skupinami obětí.

Školení by mělo zahrnovat záležitosti, které pomohou těmto pracovníkům zacházet s oběťmi s respektem, zjistit nutnost ochrany a poskytovat jim vhodné informace, které jim pomohou vyrovnat se s řízením a v přístupu k jejich právům. Do tohoto školení by měly být zařazeny záležitosti, jako např. informace o negativních dopadech trestného činu na oběť a riziko sekundární viktimizace, dovednosti a znalosti, včetně zvláštních opatření a technik, které jsou potřebné při poskytování pomoci oběti a pro minimalizaci jakéhokoli traumatu pro oběť, zejména v důsledku sekundární viktimizace, rozpoznání a zamezení zastrašování, hrozeb a poškozování obětí, dostupnost služeb s cílem poskytovat zvláštní informace a podporu vzhledem k potřebám obětí a prostředky pro přístup k těmto službám.

Dále tento článek stanoví, že by měly být osoby poskytující obětem podporu nebo služby restorativní justice rovněž náležitě proškoleny, aby dokázaly zacházet s oběťmi s respektem a nestranně a poskytovaly své služby na profesionální úrovni.

4. ZÁSADA SUBSIDIARITY

Cíle návrhu nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni samotných členských států, protože návrh má podpořit vzájemnou důvěru mezi nimi, a proto je důležité dohodnout se na společných minimálních pravidlech platných v celé Evropské unii. Návrh sblíží hmotná pravidla členských států týkající se práv, podpory a ochrany obětí trestného činu s cílem vybudovat si vzájemnou důvěru.

Vzhledem k tomu, že značné počty občanů EU žijí, pracují a cestují po EU a při svém pobytu v zahraničí se mohou stát obětí trestného činu, má viktimizace významný přeshraniční rozměr. Pro osoby, které se dostanou do takové situace, může být přístup k jejich právům mimořádně obtížný a trestní řízení pro ně může znamenat další zatížení. Občané by měli mít možnost spolehnout se na to, že mají v celé EU přístup k minimální úrovni práv.

Návrh je tedy v souladu se zásadou subsidiarity.

5. ZÁSADA PROPORCIONALITY

Návrh je v souladu se zásadou proporcionality, protože se omezuje na míru nezbytně nutnou k dosažení uvedených cílů na evropské úrovni a nepřekračuje rámec toho, co je pro tento účel nezbytné.

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na

čl. 82 odst. 2 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru²⁰,

s ohledem na stanovisko Výboru regionů²¹,

v souladu s řádným legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Evropská unie si stanovila cíl udržet a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, jehož základním kamenem je vzájemné uznávání soudních rozhodnutí v občanských a trestních věcech.
- (2) Unie je odhodlána chránit oběti trestných činů a zavést minimální pravidla. a přijala rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení. V rámci Stockholmského programu, který přijala Evropská rada na svém jednání ve dnech 10. a 11. prosince 2009, byla Komise a členské státy vyzvány, aby prověřily, jak zlepšit právní předpisy a praktická opatření na podporu ochrany obětí.
- (3) Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 26. listopadu 2009 o odstranění násilí páchaného na ženách vyzval členské státy, aby zlepšily své vnitrostátní právní předpisy a politiky zaměřené proti všem formám násilí na ženách a aby zahájily kroky k boji proti příčinám násilí páchaného na ženách, zejména prostřednictvím preventivních akcí, a vyzval Unii, aby všem obětem násilí zaručila právo na pomoc a podporu.

²⁰ Úř. věst. C [...], [...], s. [...].

²¹ Úř. věst. C [...], [...], s. [...].

- (4) Ustanovení čl. 82 odst. 2 Smlouvy upravuje stanovení minimálních pravidel platných v členských státech pro usnadnění vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a policejní a justiční spolupráce v trestních věcech s přeshraničním rozměrem. V ustanovení čl. 82 odst. 2 písm. c) se označují „práva obětí trestného činu“ za jednu z oblastí, v nichž by mohla být stanovena minimální pravidla.
- (5) Trestný čin je čin proti společnosti, jakož i porušení individuálních práv obětí. Oběti by proto měly být jako takové uznány a mělo by s nimi být ve všech kontaktech s jakýmkoli veřejným orgánem, službou pro podporu obětí nebo službou restorativní justice zacházeno s respektem, citlivě a profesionálně s ohledem na jejich osobní situaci a bezprostřední potřeby, věk, gender, zdravotní postižení a úroveň vyspělosti při současném respektování jejich tělesné, duševní a mravní nedotknutelnosti. Měly by být chráněny před sekundární a opakovanou viktimizací a zastrahováním, měly by mít k dispozici vhodnou podporu, která by usnadnila jejich zotavení, a měly by mít k dispozici dostatečný přístup k právní ochraně.
- (6) Cílem této směrnice je pozměnit a rozšířit ustanovení rámcového rozhodnutí 2001/220/SVV. Vzhledem ke značnému počtu změn a jejich povaze by mělo být rámcové rozhodnutí v zájmu přehlednosti nahrazeno v plném rozsahu.
- (7) Tato směrnice respektuje základní práva a dodržuje zásady uznané Listinou základních práv Evropské unie. Zejména usiluje o podporu práva na důstojnost, život, tělesnou a duševní nedotknutelnost, soukromý a rodinný život, práva na vlastnictví a práva dítěte, starších osob a osob se zdravotním postižením a práva na spravedlivý proces.
- (8) Tato směrnice stanoví minimální pravidla. Členské státy mohou rozšířit práva stanovená v této směrnici a poskytnout vyšší úroveň ochrany.
- (9) Osoba by měla být považována za oběť bez ohledu na to, zda byl pachatel identifikován, zajištěn nebo obviněn nebo zda je stíhán, a bez ohledu na rodinný vztah mezi pachatelem a obětí. V důsledku trestného činu jsou poškozeni rovněž rodinní příslušníci obětí, zejména rodina zemřelé oběti, která má na trestním řízení legitimní zájem. Tyto nepřímé oběti by proto měly mít také možnost využít ochranu podle této směrnice. Oběti potřebují vhodnou ochranu a pomoc, a to i před oznámením trestného činu. Tato podpora může být zásadní jak pro zotavení oběti, tak pro její rozhodnutí o oznámení trestného činu.
- (10) Poskytované informace by měly být dostatečně podrobné, aby mohlo být s oběťmi zacházeno s respektem a aby bylo možno činit informovaná rozhodnutí, pokud jde o její účast v řízení, a aby věděly, jak si zajistit přístup ke svým právům. Z tohoto hlediska jsou mimořádně důležité informace, které dovolují oběti dovědět se současný stav řízení a jeho průběh. To je stejně důležité i ohledně informací, které oběti umožní se rozhodnout, zda požádat o přezkum rozhodnutí o zastavení trestního stíhání.
- (11) Veřejné orgány, služby podpory obětí a služby restorativní justice by měly poskytovat informace a rady, pokud možno několika způsoby tak, aby jim oběť rozuměla. Rovněž by mělo být zajištěno, aby oběti bylo po dobu řízení rozuměno. V této souvislosti musí být u oběti zohledněna její znalost jazyka používaného pro poskytování informací, její věk, vyspělost, intelektuální a emoční schopnosti, úroveň gramotnosti a duševní či tělesné poškození, např. zraku či sluchu. Rovněž by v průběhu trestního řízení měla být brána v úvahu omezení schopnosti oběti sdělovat informace.

- (12) Nelze účinně dosáhnout spravedlnosti, pokud oběť nemůže řádně vysvětlit okolnosti, za jakých k trestného činu došlo, a srozumitelně poskytnout příslušným orgánům důkazy. Stejně tak je důležité zajistit, aby bylo s obětí zacházeno s respektem a aby měla přístup ke svým právům. V průběhu dotazování oběti a v případě její účasti na soudním jednání by proto mělo být vždy k dispozici bezplatné tlumočení. Pokud jde o ostatní stránky trestního řízení, potřeba tlumočení a překladů se může lišit v závislosti na konkrétních otázkách, stavu oběti a jejím zapojení do řízení a jejich zvláštních právech. Tlumočení a překlady v ostatních případech musí být poskytovány v míře nezbytné k tomu, aby mohly oběti uplatnit svá práva.
- (13) Podpora, ať již ze strany vládních či nevládních organizací, by měla být podle potřeb oběti dostupná od chvíle spáchání trestného činu, jakož i po celou dobu trestního řízení a po jeho skončení. Podporu lze poskytovat různými prostředky bez přílišných formalit a s dostatečným geografickým pokrytím, které všem obětem umožní mít k těmto službám přístup. Některé skupiny obětí, jako např. oběti sexuálního násilí, trestných činů souvisejících s genderem, rasovou nenávistí či jiných trestných činů z nenávisti nebo oběti terorismu, mohou vzhledem ke zvláštní charakteristice trestného činu, kterého se staly obětí, vyžadovat služby podpory specialistů.
- (14) Ačkoli by poskytnutí podpory nemělo záviset na tom, zda oběť podá trestní oznámení u příslušných orgánů, např. policie, mají tyto orgány často nejlepší možnost informovat oběti o možnostech podpory. Členské státy jsou proto vyzývány, aby vytvořily vhodné podmínky, aby mohly být obětem zprostředkovány služby podpory, včetně zajištění splnění požadavků na ochranu údajů.
- (15) Každý přezkum rozhodnutí o zastavení stíhání by měla provést jiná osoba nebo jiný orgán, než který vydal původní rozhodnutí. U takového přezkumu by měly být uplatňovány mechanismy nebo postupy v souladu s vnitrostátním právem.
- (16) Služby restorativní justice, např. včetně mediace mezi obětí a pachatelem, konzultace s nejbližší rodinou a projednání za účasti činem dotčeného sociálního společenství (*sentencing circles*), mohou být pro oběť velmi přínosné, ale jsou nutné záruky na zamezení další viktimizace. Tyto služby by měly proto především zohledňovat zájmy a potřeby oběti, a přitom napravit poškození způsobené obětí a bránit dalším škodám. Při postoupení případu k restorativnímu řízení nebo při jeho zahájení by se měly zohledňovat faktory jako nevyrovnanost sil a věk, vyspělost nebo intelektuální schopnost oběti, které mohou omezovat či snižovat schopnost oběti činit informovanou volbu nebo mohou ovlivnit pozitivní výsledek pro oběť. Pokud se strany nedohodnou jinak, obecně by soukromá řízení měla být důvěrná. Faktory, jako např. vyhrožování v průběhu řízení, mohou být považovány za důvod pro zveřejnění ve veřejném zájmu.
- (17) Některé oběti jsou během trestního řízení mimořádně zranitelné vůči sekundární a opakované viktimizaci a zastrašování ze strany pachatele či spolupachatelů. Tuto zranitelnost lze většinou rozeznat podle osobní charakteristiky oběti a druhu či povahy trestného činu. Z tohoto důvodu jsou některé oběti, jako např. děti, osoby se zdravotním postižením, oběti sexuálního násilí nebo obchodování s lidmi, ve většině případů zranitelné vůči další viktimizaci a vyžadují zvláštní ochranná opatření. Tato ochranná opatření by se měla omezovat pouze za výjimečných okolností, např. pro vyvážení základních práv obviněné nebo podezřelé osoby, nebo v případě, že si to oběť přeje. Tato směrnice se nezabývá obětmi obchodování s lidmi a oběťmi

pohlavního zneužívání dětí, sexuálního vykořisťování a dětské pornografie, pokud jsou již podrobnější ustanovení zahrnuta v samostatných nástrojích, které již byly přijaty či o kterých se jedná.

- (18) Mimo tyto kategorie může být zranitelnou každá osoba vzhledem ke své osobní charakteristice a trestnému činu, jehož se stala obětí. Tuto zranitelnost lze rozeznat na základě individuálního posouzení provedeného při nejbližší možné příležitosti osobami, které jsou schopny dávat doporučení týkající se ochranných opatření. Při posuzování by se měl zejména brát v úvahu věk, gender a genderová identita, etnická, rasová, náboženská příslušnost, sexuální orientace, zdravotní stav, zdravotní postižení, komunikační obtíže, vztah k podezřelé či obviněné osobě nebo závislost na ní, prožití trestného činu v minulosti a druh nebo povaha trestného činu, jako např. organizovaná trestná činnost, terorismus nebo trestný čin z nenávisti, nebo zda je oběť cizincem. Při každém posouzení vyžadují mimořádnou pozornost oběti terorismu vzhledem k různé povaze takových činů (teroristické činy nasměřované na skupiny či cílené na jednotlivce).
- (19) Obětem, které byly označeny za zranitelné, by měla být nabídnuta vhodná opatření na jejich ochranu během trestního řízení. Přesná povaha a rozsah takových opatření by měly být určeny na základě individuálního posouzení, po projednání s obětí a podle úvahy soudu. Při určování, zda jsou potřebná zvláštní opatření, by měly být hlavními faktory obavy a strach oběti v souvislosti s řízením.
- (20) V souladu s Listinou základních práv Evropské unie a Úmluvou Organizace spojených národů o právech dítěte z roku 1989 musí být při uplatňování této směrnice prvořadým hlediskem nejlepší zájem dětí.
- (21) Při uplatňování ustanovení této směrnice by měly členské státy zajistit, aby osoby se zdravotním postižením mohly plně využívat práv podle směrnice za podmínek rovných s ostatním v souladu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením, zejména její ustanovení týkající se práva na rovnost před zákonem, rovného přístupu k právní ochraně, práva mít přístup k informacím a práva na přístupnost prostor, jakož i na ochranu před nelidským či ponižujícím zacházením a před násilím a zneužíváním.
- (22) Riziko další viktimizace buď ze strany pachatele nebo v důsledku účasti v trestním řízení by mělo být omezeno tak, že řízení bude probíhat koordinovaně a s obětí bude během něj zacházeno s respektem a bude jí umožněno získat v orgány důvěru. Kontakt s orgány by měl být co nejsnazší a přitom by se měl omezit počet kontaktů s obětí, které nejsou nezbytně nutné, např. videozáznamem výpovědi a umožnění jeho použití při soudním řízení. Úředníci by měli mít k dispozici co možná nejširší škálu opatření s cílem zabránit rozrušení oběti v průběhu soudního řízení, zejména v důsledku osobního kontaktu s pachatelem, jeho rodinou, spolupachateli nebo veřejností. Členské státy jsou za tímto účelem vybízeny, aby zavedly, pokud je to možné, proveditelná a praktická, opatření pro vytvoření oddělených čekáren pro oběti v prostorách soudu. Ochrana soukromí oběti může být důležitým prostředkem, jak zabránit další viktimizaci, a lze toho dosáhnout řadou opatření, včetně nezveřejňování informací týkajících se totožnosti a místa pobytu oběti či jejich omezení. Tato ochrana je mimořádně důležitá u dětských obětí, včetně nezveřejnění jejich jména.

- (23) Pokud v souladu s touto směrnicí má být dítěti jmenován opatrovník a/nebo zástupce, jejich úlohu může hrát stejná osoba nebo právnická osoba, instituce či orgán.
- (24) Všichni pracovníci, kteří mohou v trestním řízení potenciálně přijít do kontaktu s oběťmi, by měli být proškoleni, aby dokázali zjistit a uspokojit potřeby obětí, a to formou jak úvodního, tak průběžného školení, a na úrovni odpovídající jejich kontaktu s oběťmi. Do tohoto školení může případně patřit i speciální školení.
- (25) Členské státy by měly podporovat organizace občanské společnosti a úzce s nimi spolupracovat, včetně uznávaných a aktivních nevládních organizací, které pracují s oběťmi trestného činu, zejména při iniciativách směřujících k vytváření politik, informačních a kampaních a kampaních na zvýšení povědomí, výzkumných a vzdělávacích programech a při školení, stejně jako při sledování a hodnocení dopadu opatření na podporu a ochranu obětí trestného činu.
- (26) Jelikož cíle zavést společná minimální pravidla nemohou členské státy dostatečně dosáhnout jednostranným jednáním ani na vnitrostátní, regionální či místní úrovni a tohoto cíle by mohlo být vzhledem k rozsahu a potenciálním účinkům lépe dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity podle článku 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.
- (27) Osobní údaje zpracované při provádění této směrnice by měly být chráněny v souladu s rámcovým rozhodnutím Rady 2008/977/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o ochraně osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a soudní spolupráce v trestních věcech²² a v souladu se zásadami stanovenými v Úmluvě Rady Evropy ze dne 28. ledna 1981 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat, kterou všechny členské státy ratifikovaly.
- (28) Tato směrnice nemá vliv na konkrétnější ustanovení obsažená v jiných aktech EU, které se cíleněji zabývají konkrétnějšími potřebami mimořádně zranitelných obětí.
- (29) [V souladu s články 1, 2, 3 a 4 Protokolu o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie, Spojené království a Irsko oznámily své přání účastnit se přijímání a používání této směrnice.] NEBO [Aniž je dotčen článek 4 Protokolu o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie, Spojené království a Irsko se neúčastní přijímání této směrnice, a proto pro ně není závazná ani použitelná.]²³.
- (30) V souladu s články 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie, se Dánsko neúčastní přijímání této směrnice, a proto pro ně není závazná ani použitelná,

²² Úř. věst. L 350, 30.12.2008, s. 60.

²³ Konečné znění tohoto bodu odůvodnění směrnice bude záležet na postoji, který Spojené království a Irsko přijmou v souvislosti s ustanoveními protokolu (č. 21).

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Kapitola 1

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Článek 1

Cíle

Účelem této směrnice je zajistit, aby všechny oběti trestného činu byly vhodně chráněny a podporovány, mohly se účastnit trestního řízení, měly být uznávány a mělo by s nimi být ve všech kontaktech s jakýmkoli veřejným orgánem, službou pro podporu obětí nebo službou restorativní justice zacházeno s respektem, citlivě a profesionálně bez diskriminace jakéhokoli druhu.

Článek 2

Definice

Pro účely této směrnice se rozumí:

- a) „obětí“
 - i) fyzická osoba, která utrpěla škodu včetně tělesného či psychického poškození, citovou újmu či hmotnou ztrátu přímo způsobenou trestným činem;
 - ii) rodinní příslušníci osoby, jež zemřela v důsledku trestného činu;
- b) „rodinnými příslušníky“ manžel či manželka, druh či družka, registrovaný partner či partnerka, příbuzní v přímé linii, bratři a sestry a vyživované osoby obětí;
- c) „druhem či družkou“ osoba, která stabilně a stále žije s obětí, aniž by byl jejich vztah úředně zaregistrován;
- d) „registrovaným partnerem či registrovanou partnerkou“ partner/ka, se kterým/ou oběť uzavřela registrované partnerství v souladu s právními předpisy členského státu;
- e) „službami restorativní justice“ služby, jejichž cílem je zajistit setkání oběti s obviněným s cílem dosáhnout mezi nimi dobrovolné dohody ohledně toho, jak lze řešit škodu vzniklou v důsledku trestného činu;
- f) „dítětem“ každá osoba mladší 18 let;
- g) „osobou se zdravotním postižením“ osoby mající dlouhodobé tělesné, mentální, duševní nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.

Kapitola 2

USTANOVENÍ O INFORMACÍCH A PODPOŘE

Článek 3

Právo na informace od prvního kontaktu s příslušným orgánem

Členské státy zajistí, aby byly obětem poskytnuty bez zbytečného prodlení od jejich prvního kontaktu s orgánem příslušným pro přijetí trestního oznámení následující informace:

- a) kde a jak mohou podat trestní oznámení;
- b) podrobnosti o službách nebo subjektech, na něž se mohou oběti obrátit s žádostí o podporu;
- c) druh podpory, kterou mohou získat;
- d) postupy následující po podání trestního oznámení a jejich úloha v souvislosti s těmito postupy;
- e) jak a za jakých podmínek mohou oběti získat ochranu;
- f) do jaké míry a za jakých podmínek mají právo na právní poradenství, právní pomoc nebo jiný druh poradenství;
- g) do jaké míry a za jakých podmínek mají právo na náhradu, včetně lhůt pro podání veškerých žádostí;
- h) má-li oběť bydliště v jiném členském státě, jaké jsou zvláštní prostředky, které jsou jí k dispozici pro zajištění ochrany jejich zájmů.
- i) veškeré postupy pro podání stížností v případě, že jejich práva nejsou respektována;
- j) kontaktní informace pro informace o jejich případě.

Článek 4

Právo na informace o jejich případě

1. Členské státy zajistí, aby obětem byly oznámeno, že mají právo na následující informace o jejich případě, a aby tyto informace obdržely, pokud si to přejí:
 - a) jakékoli rozhodnutí o ukončení trestního řízení zahájeného v důsledku trestního oznámení ze strany oběti, včetně důvodů tohoto rozhodnutí, např. rozhodnutí nepokračovat ve vyšetřování či stíhání nebo jej zastavit, nebo konečný rozsudek soudu, včetně trestu;
 - b) informace, které oběti umožní znát stav trestního řízení zahájeného v důsledku podání trestního oznámení obětí, pokud ve výjimečných případech tímto může být nepříznivě ovlivněn řádný průběh případu;

- c) doba a místo konání soudního jednání.
- 2. Členské státy zajistí, aby obětem byla nabídnuta příležitost být obeznámeny o tom, jakmile bude stíhaná osoba či osoba odsouzená za trestný čin propuštěna z vazby. Obětem budou tyto informace sděleny, pokud takové přání vyjádří.
- 3. Členské státy zajistí, aby obětem, které uvedou, že si nepřejí dostávat informace uvedené v odstavcích 1 a 2, tyto informace nebyly sdělovány.

Článek 5

Právo rozumět a právo být chápán

Členské státy jsou povinny činit opatření, aby bylo zajištěno, že oběti rozumí a mohou být chápány během jakéhokoli kontaktu s veřejnými orgány v trestním řízení, včetně informací poskytovaných těmito orgány.

Článek 6

Právo na tlumočení a překlad

- 1. Členské státy zajistí, aby obětem, které nemluví jazykem, ve kterém trestní řízení probíhá, nebo mu nerozumí, bylo, pokud si to přejí, poskytnuto zdarma tlumočení při každé výpovědi nebo dotazování oběti během trestního řízení před orgány činnými v trestním řízení, včetně policejního dotazování, a tlumočení v případě jejich účasti na soudním jednání a jiných nezbytných předběžných jednání.
- 2. Aby mohly oběti uplatnit svá práva v trestním řízení, členské státy zajistí, aby ve všech jiných případech a na žádost oběti bylo zdarma k dispozici tlumočení v souladu s potřebami obětí a jejich úlohou v těchto řízeních.
- 3. Ve vhodných případech lze použít komunikační technologii typu videokonference, telefonu nebo internetu, není-li osobní přítomnost tlumočnicka nezbytná, aby mohla oběť řádně uplatnit svá práva nebo pochopit řízení.
- 4. Členské státy zajistí, aby oběť, která nerozumí jazyku dotyčného trestního řízení či jím nemluví, obdržela, pokud si to přeje, zdarma překlady následujících informací v míře, ve které jsou tyto informace oběti sdělovány:
 - a) podání trestního oznámení příslušnému orgánu;
 - b) jakékoli rozhodnutí, jímž se ukončuje trestní řízení související s trestným činem, který oběť oznámila, alespoň včetně souhrnu důvodů tohoto rozhodnutí;
 - c) informace nezbytné, aby oběť mohla uplatňovat svá práva v trestním řízení v souladu se svými potřebami a svou úlohou v těchto řízeních.
- 5. Členské státy zajistí, aby byl zaveden postup nebo mechanismus pro zjištění, zda oběť mluví jazykem trestního řízení a rozumí mu a zda potřebuje překlad a pomoc tlumočnicka.

6. Členské státy zajistí, aby v souladu s postupy vnitrostátního práva měly oběti právo vznést námitku proti rozhodnutí, že tlumočení nebo překlad není potřebný, a v případech, kdy byly poskytnuty, možnost podat stížnost na kvalitu tlumočení, nepovažují-li ji za dostatečnou, aby mohly uplatňovat svá práva nebo rozumět řízení.

Článek 7

Právo na přístup ke službám podpory pro oběti

1. Členské státy zajistí, aby oběti a jejich rodinní příslušníci měli podle svých potřeb zdarma přístup k důvěrným službám podpory pro oběti.
2. Tyto služby minimálně poskytují:
 - a) informace, rady a podporu odpovídající právům obětí, včetně přístupu k státním systémům odškodňování za újmu utrpěnou v důsledku trestného činu, a jejich úloze v trestním řízení, včetně přípravy na soudní jednání;
 - b) informace o službách specialistů nebo odkázání na jejich služby;
 - c) emoční a psychologická podpora;
 - d) poradenství týkající se finančních a praktických záležitostí po trestném činu.
3. Členské státy podpoří zprostředkování služeb podpory pro oběti orgánem, u kterého bylo podáno trestní oznámení, a jinými příslušnými subjekty.
4. Členské státy vedle obecných služeb podpory pro oběti podpoří zřízení nebo rozvoj specializovaných služeb podpory pro oběti.

Kapitola 3

ÚČAST V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Článek 8

Právo obětí na potvrzení svého oznámení

Členské státy zajistí, aby obětím bylo vydáno písemné potvrzení o každém trestním oznámení podaném obětmi příslušnému orgánu členského státu.

Článek 9

Právo na slyšení

Členské státy zajistí, aby oběti byly během trestního řízení vyslechnuty a mohly předkládat důkazy.

Článek 10

Práva v případě rozhodnutí o zastavení trestního stíhání

1. Členské státy zajistí, aby oběti měly právo na přezkum každého rozhodnutí o zastavení trestního stíhání.
2. Členské státy zajistí, aby obětem byly poskytnuty dostatečné informace, aby se mohly rozhodnout, zda požádat o přezkum každého rozhodnutí o zastavení trestního stíhání.

Článek 11

Právo na záruky v souvislosti s mediací a jinými službami restorativní justice

1. Členské státy zavedou pravidla týkající se ochrany oběti před zastrašováním nebo další viktimizací, která se mají uplatnit při poskytování mediačních služeb nebo jiných služeb restorativní justice. Tato pravidla by měla přinejmenším zahrnovat toto:
 - a) mediační služby nebo služby restorativní justice se použijí, pouze pokud jsou ve prospěch oběti, a na základě jejího svobodného a informovaného souhlasu, který lze kdykoli odvolat;
 - b) oběti jsou předtím, než souhlasí se svou účastí v procesu, poskytnuty úplné a nezkreslené informace o procesu a jeho potenciálních výsledcích, jakož i informace o postupech dohledu nad výkonem případné dohody;
 - c) podezřelá nebo obviněná osoba nebo pachatel musí přijmout odpovědnost za svůj čin;
 - d) každá dohoda by měla být uzavřena dobrovolně a měla by být zohledněna v dalším trestním řízení;
 - e) rozhovory vedené při mediaci nebo jiném postupu restorativní justice, které se nekonají za přítomnosti veřejnosti, jsou důvěrné, pokud se strany nedohodnou jinak, nebo pokud to nevyžadují vnitrostátní právní předpisy s ohledem na nadřazený veřejný zájem.
2. Členské státy podpoří postupování případů službám mediace nebo jiným službám restorativní justice, včetně zavedením protokolů týkajících se podmínek postupování.

Článek 12

Právo na právní pomoc

Členské státy zajistí, aby oběti měly v souladu s postupy vnitrostátního práva přístup k právní pomoci, pokud mají status strany v trestním řízení.

Článek 13
Právo na náhradu výdajů

Členské státy poskytnou v souladu s postupy vnitrostátních právních předpisů obětem, které se účastní trestního řízení, možnost náhrady výdajů vzniklých v důsledku jejich účasti v trestním řízení, včetně účasti na soudním jednání.

Článek 14
Právo na vrácení majetku

Členské státy zajistí, aby majetek oběti zajištěný v rámci trestního řízení, který lze vrátit, byl obětem neprodleně vrácen zpět, pokud není naléhavě nutný pro potřeby trestního řízení.

Článek 15
Právo na rozhodnutí o náhradě od pachatele v průběhu trestního řízení

1. Členské státy zajistí, aby oběti měly v průběhu trestního řízení nárok na vydání rozhodnutí o poskytnutí náhrady ze strany pachatele v přiměřené době.

První pododstavec se nepoužije, pokud vnitrostátní právo upravuje odškodnění či náhrady jiným způsobem.

2. Členské státy přijmou opatření, aby byli pachatelé motivováni k poskytnutí přiměřeného odškodnění obětem.

Článek 16
Práva obětí s bydlištěm v jiném členském státě

1. Členské státy zajistí, aby jejich příslušné orgány přijaly vhodná opatření pro zmírnění obtíží, se kterými se může setkat, má-li oběť bydliště v jiném členském státě, než ve kterém došlo k trestnému činu, zejména co se týče organizace řízení. Proto orgány členského státu, kde k trestnému činu došlo, zejména:

- zajistí výpověď oběti okamžitě po podání trestního oznámení příslušnému orgánu,
- za účelem výslechu oběti s bydlištěm v zahraničí využívat v co nejširší možné míře ustanovení o videokonferencích a telefonních konferenčních hovorech, obsažená v Úmluvě o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000.

2. Členské státy zajistí, aby oběti trestných činů, ke kterým došlo v jiném členském státě, než ve kterém mají bydliště, mohly podat trestní oznámení u příslušných orgánů státě bydliště, pokud nejsou schopny tak učinit v členském státě, kde byl čin spáchán, nebo pokud si tak nepřály učinit podle vnitrostátního práva v případě závažného trestného činu.
3. Aniž by byla ovlivněna místní příslušnost členského státu, kde je podáno trestní oznámení, příslušný orgán, u něhož je trestní oznámení podáno, ho neprodleně postoupí příslušnému orgánu státu, na jehož území byl trestný čin spáchán.

Kapitola 4

UZNÁNÍ ZRANITELNOSTI A OCHRANA OBĚTÍ

Článek 17

Právo na ochranu

1. Členské státy zajistí, aby byla k dispozici opatření na ochranu bezpečnosti obětí a jejich rodinných příslušníků před odplatou, zastrašováním, opakovanou či další viktimizací.
2. Mezi opatření uvedená v odstavci 1 patří zejména postupy pro fyzickou ochranu obětí a jejich rodinných příslušníků, opatření na zamezení kontaktů mezi pachateli a oběťmi v rámci prostorů, kde se koná trestní řízení, a opatření na zajištění minimalizace rizika psychologického či emočního poškození obětí během dotazování nebo při poskytování svědectví a zajištění jejich bezpečnosti a důstojnosti.

Článek 18

Rozeznání zranitelných obětí

1. Pro účely této směrnice se za zranitelné považují vzhledem k jejich osobní charakteristice následující kategorie obětí:
 - a) děti;
 - b) osoby se zdravotním postižením.
2. Pro účely této směrnice se za zranitelné považují vzhledem k povaze či druhu trestného činu, jehož se staly obětí, následující kategorie obětí:
 - a) oběti sexuálního násilí;
 - b) oběti obchodování s lidmi.
3. Členské státy zajistí, aby u všech ostatních obětí bylo v souladu s vnitrostátními postupy provedeno včas individuální posouzení s cílem určit, zda jsou vzhledem ke své osobní charakteristice nebo okolnostem nebo druhu či povaze trestného činu zranitelné vůči sekundární a opakované viktimizaci nebo zastrašování.
4. Členské státy zajistí, aby u všech zranitelných obětí rozeznáných podle odstavců 1, 2 a 3 bylo v souladu s vnitrostátními postupy provedeno včas individuální posouzení s cílem určit, která zvláštní opatření upravená v člancích 21 a 22 by měla být učiněna. Při tomto posouzení se zohlední přání zranitelné oběti, a to i v případě, že si zvláštních opatření nepřeje využít.
5. Rozsah posouzení může být přizpůsoben závažnosti trestného činu a míře zjevného poškození, které oběť utrpěla.

Článek 19

Právo na zamezení kontaktu mezi obětí a pachatelem

Členské státy postupně zavedou nezbytné podmínky, které umožní zamezení kontaktu mezi oběťmi a obviněnými nebo podezřelými osobami na jakémkoli místě, kde se mohou oběti díky skutečnosti, že jsou obětí, dostat do osobního kontaktu s veřejnými orgány, a to zejména na místech, kde probíhá trestní řízení.

Článek 20

Právo obětí na ochranu v průběhu dotazování při vyšetřování trestného činu

Členské státy zajistí, aby

- a) oběti podaly svou výpověď bez zbytečného prodlení po podání trestního oznámení příslušným orgánům;
- b) byl počet výpovědí obětí omezen na minimum a aby tyto výpovědi byly prováděny pouze tehdy, pokud je to pro účely trestního řízení naprosto nezbytné;
- c) mohl oběti případně doprovázet jejich právní zástupce nebo osoba dle jejich výběru, pokud nebylo v souvislosti s touto osobou přijato odůvodněné rozhodnutí v opačném smyslu.

Článek 21

Právo na ochranu zranitelných obětí během trestního řízení

1. Členské státy zajistí, aby zranitelné oběti uvedené v odstavci 18 mohly využívat opatření upravená v odstavcích 2 a 3 v souladu s individuálním posouzením podle čl. 18 odst. 4 a s pravidly pro soudní rozhodování.
2. Zranitelné oběti jsou v průběhu vyšetřování trestného činu nabídnuta následující opatření:
 - a) oběť může vypovídat v prostorách pro tento účel upravených či přizpůsobených;
 - b) oběť vypovídá před odborníky vyškolenými k tomuto účelu nebo s jejich pomocí;
 - c) všechny výpovědi oběti se provádějí před stejnými osobami, pokud to neodporuje řádnému výkonu spravedlnosti;
 - d) všechny výpovědi oběti sexuálního násilí jsou prováděny před osobou stejného pohlaví.
3. Zranitelné oběti jsou v průběhu soudního řízení nabídnuta následující opatření:

- a) opatření na zamezení vizuálního kontaktu mezi oběťmi a žalovanými, včetně doby podávání důkazů, použitím vhodných prostředků, včetně využití komunikační techniky;
- b) opatření na zajištění, aby oběť mohla být vyslýchána v soudní síni, aniž by byla přítomna, především s využitím vhodné komunikační techniky.
- c) opatření na zamezení zbytečného dotazování týkajícího se soukromého života oběti, který nesouvisí s trestným činem a
- d) opatření, jež umožňují konání soudního jednání bez přítomnosti veřejnosti.

Článek 22

Právo na ochranu dětských obětí během trestního řízení

Vedle opatření upravených v článku 21 členské státy zajistí, aby v případě, že obětí je dítě:

- a) mohly být při vyšetřování trestného činu veškeré výpovědi oběti nahrávány na video a tyto videonahrávky mohly být používány v souladu s vnitrostátním právem během soudního řízení projednávajícího trestný čin jako důkaz;
- b) soudní orgány při vyšetřování trestného činu a při soudním řízení určily zvláštního zástupce oběti v případě, že osoby, které mají za dítě rodičovskou zodpovědnost, nesmějí podle právních předpisů daného státu dítě z důvodu střetu zájmů mezi nimi a obětí zastupovat, nebo v případě, že je dítě bez doprovodu nebo odloučeno od rodiny.

Článek 23

Právo na ochranu soukromí

1. Členské státy zajistí, aby soudní orgány mohly během soudního řízení přijmout vhodná opatření na ochranu soukromí a fotografií obětí a jejich rodinných příslušníků.
2. Členské státy učiní opatření, kterými podpoří média, aby přijala a respektovala samoregulační opatření pro ochranu soukromí, osobní nedotknutelnosti a osobních údajů obětí.

Kapitola 6

OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 24

Školení pracovníků

1. Členské státy zajistí, aby zaměstnanci policie, státních zastupitelství a soudů byli jak obecně, tak speciálně proškolení na vhodné úrovni vzhledem k jejich kontaktu s

oběťmi, aby se zlepšila jejich vnímavost ohledně potřeb obětí a schopnost jednat s nimi nestranně, s respektem a profesionálně.

2. Členské státy zajistí, aby soudci měli přístup jak k obecnému, tak specializovanému školení s cílem zlepšit jejich vnímavost ohledně potřeb obětí a schopnost jednat s nimi nestranně, s respektem a profesionálně.
3. Členské státy učiní opatření, aby osoby, které poskytují služby pro podporu obětí nebo služby restorativní justice byly řádně proškoleny na úrovni vhodné vzhledem jejich kontaktu s oběťmi a dodržovaly profesionální předpisy, aby tyto služby byly poskytovány nestranně, s respektem a profesionálně.
4. V souladu s příslušnými povinnostmi, povahou a úrovní kontaktu pracovníka s oběťmi by školení mělo minimálně zahrnovat záležitosti týkající se dopadu, která má trestný čin na oběti, rizika zastrašování, opakované a sekundární viktimizace, a způsobů, jak jim lze zamezit, jakož i dostupnosti a potřeby podpory obětí.

Článek 25

Spolupráce a koordinace služeb

1. Členské státy spolupracují s cílem umožnit účinnější ochranu práv a zájmů obětí v trestním řízení, ať již vytvářením sítí přímo napojených na soudní systém nebo prostřednictvím propojení mezi organizacemi, které poskytují obětem podporu, a to včetně podpory evropských sítí zabývajících se problematikou obětí.
2. Členské státy zajistí, aby tyto orgány, které s oběťmi pracují či jim poskytují podporu, spolupracovaly s cílem zajistit koordinovaný přístup k obětem a minimalizovat negativní dopad trestného činu, riziko sekundární a opakované viktimizace a zatížení oběti z důvodu kontaktů mezi oběti a orgány činnými v trestním řízení.

Kapitola 7

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 26

Provedení

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do [dvou let ode dne přijetí].
2. Členské státy sdělí Komisi znění vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice a srovnávací tabulku mezi ustanoveními uvedených předpisů a ustanoveními této směrnice.
3. Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Member States shall determine how such a reference is to be made.

Článek 27
Poskytování údajů a statistik

Členské státy sdělí Evropské komisi údaje týkající se uplatňování vnitrostátních postupů v případech obětí trestného činu do [dvou let od přijetí].

Článek 28
Nahrazení

Rámcové rozhodnutí 2001/220/SVV se tímto ve vztahu k členským státům, které se účastní přijímání této směrnice, nahrazuje, aniž jsou tím dotčeny povinnosti členských států týkající se lhůt pro jeho provedení ve vnitrostátním právu.

Ve vztahu k členským státům, které se účastní přijímání této směrnice, se odkazy na zrušené rámcové rozhodnutí považují za odkazy na tuto směrnici.

Článek 29
Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 30
Určení

Tato směrnice je určena členským státům v souladu se Smlouvami.

V Bruselu dne .

Za Evropský parlament
předseda

Za Radu
předseda